

Den Europæiske Søjle for Sociale Rettigheder

Sagen kort

Kommissionen fremlagde den 26. april 2017 sit udspil til en "social pakke", bestående af en række delelementer, herunder [forslag til en europæisk søjle af sociale rettigheder](#) ("den sociale søjle"). Udspillet kommer på baggrund af Kommissionsformand Jean-Claude Junckers State of the Union tale den 9. september 2015, hvor han første gang præsenterede idéen om at etablere en europæisk søjle af sociale rettigheder, primært målrettet eurozonen.

Søjlen består af 20 overordnede, ikke-retligt bindende principper, som er inddelt i tre kapitler: 1) Lige muligheder og adgang til arbejdsmarkedet, 2) rimelige arbejdsvilkår og 3) social beskyttelse og inklusion.

Af særlig relevans for DLI's arbejde kan fremhæves princip nummer 1 om uddannelse og livslang læring samt princip nummer 11 om adgang til børnepasning og støtte til børn. Disse principper vil blive behandlet yderligere i dybden i dette notat.

De 20 principper skal fungere som rettesnor for det beskæftigelsesmæssige og sociale arbejde i medlemslandene. Eftersom søjlen alene består af overordnede, ikke-retligt bindende principper, skal den altså omsættes i særlige foranstaltninger og separate retsakter på et passende niveau.

Søjlen beskriver endvidere, hvordan de enkelte principper og rettigheder kan gennemføres effektivt af medlemsstaterne og arbejdsmarkedets parter, som ifølge Kommissionen bærer det største ansvar for at gøre sociale principper og rettigheder gældende i praksis.

Der er ikke tale om noget forslag til vedtagelse, som Europa-Parlamentet er medlovgiver på. Europa-Parlamentet er således blot i udgangspunktet høringspart på lige fod med andre interessenter, men vil naturligvis skulle tilslutte sig den [interinstitutionelle proklamation](#) sammen med Kommissionen og Rådet.

Lovgivningsmæssig baggrund

Den danske regering vurderer, at principperne hverken vil bryde med nærhedsprincippet eller få konsekvenser for gældende dansk ret. Ligeledes er det udtrykkeligt fremhævet i forslag om søjlen, at den ikke forrykker den eksisterende kompetencefordeling eller tilføjer ny EU-kompetence på områder under national kompetence.

Søjlen bygger på en del af den lovgivning, der findes på EU-plan og internationalt plan. Navnlig er søjlen baseret på fællesskabspagten fra 1989 om arbejdstagernes grundlæggende arbejdsmarkedsmæssige og sociale rettigheder, den europæiske socialpagt fra 1961, den reviderede europæiske socialpagt fra 1996 og Europarådets europæiske kodeks for social sikring. I søjlen tages der desuden hensyn til Den Internationale Arbejdsorganisation's (ILO) relevante konventioner og anbefalinger.

Principper med særlig relevans for DLI¹

Princip nummer 1: Uddannelse og livslang læring

”Alle har ret til god og inkluderende uddannelse og livslang læring for at opnå og vedligeholde færdigheder, der sætter dem i stand til at deltage fuldt ud i samfundslivet og håndtere skift på arbejdsmarkedet.”

Anvendelsesområde for princip nummer 1

Den europæiske søjle for sociale rettigheder fastlægger en generel ret til almen uddannelse og livslang uddannelse, som også findes i artikel 14 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder. Søjleens anvendelsesområde er dog endnu videre, idet den bl.a. også fokuserer på kvalitet og rummelighed i uddannelse af både formel og ikke-formel karakter.

Der lægges vægt på at uddannelse skal fremme og sikre vellykket deltagelse på arbejdsmarkedet og social samhørighed. Desuden fremhæves fleksible muligheder for læring og omskoling, som alle til enhver tid skal have adgang til i hele deres levetid og karriere. Dette inkluderer blandt andet førskoleundervisning, grunduddannelse, videregående uddannelse samt almen uddannelse og erhvervsuddannelse for voksne.

Inkluderende almen uddannelse, erhvervsuddannelse og livslang læring kræver lettilgængelige midler til at udvikle færdigheder og kompetencer på et niveau, som sætter enhver i stand til at leve et aktivt liv. For eksempel skal der tages hensyn til de særlige behov hos personer med et handicap og ugunstigt stillede, så de sikres adgang på lige fod med andre.

Der lægges yderligere vægt på de færdigheder, som kræves i forbindelse med skift på arbejdsmarkedet, f.eks. ændring af beskæftigelsesstatus, ny arbejdsgiver, afbrydelse og genoptagelse af karrieren. Her er der blandt andet tale om udvikling af grundlæggende digitale færdigheder.

Kommissionens forslag til gennemførelse af princip nummer 1

a) Hvad medlemsstaterne og arbejdsmarkedets parter kan gøre

Medlemsstaterne har ansvaret for at tilrettelægge de almene uddannelser og erhvervsuddannelserne. I den forbindelse opfordres de til at sikre anvendelse af bestemmelserne i søjlen nationalt, og når de gennemfører de EU-foranstaltninger, som er vedtaget på disse områder.

Arbejdsmarkedets parter kan understøtte gennemførelsen af søjlen via overenskomstforhandlinger og i kraft af deres deltagelse i udformningen og gennemførelsen af relevante politikker med det mål at forbedre mulighederne for uddannelse, omskoling og livslang læring og tilvejebringe flere praktik- og lærlingeforløb. Desuden opfordres parterne til at udveksle praksiserfaringer på EU-niveau.

¹ Dette afsnit er baseret på følgende dokument: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/PDF/?uri=CELEX:52017SC0201&from=EN>

b) Hvad Kommissionen planlægger at gøre

Kommissionen har/vil i 2017 fremsætte forslag om:

- en kvalitetsramme for lærlingeuddannelser.
- en revision af den europæiske referenceramme for kvalifikationer fra 2008 samt en opdatering af henstillingen fra 2006 om nøglekompetencer i forbindelse med livslang læring.
- en opdatering af Europass-rammerne, så borgerne får bedre værktøjer til at præsentere deres kvalifikationer og indhente oplysninger om krav til færdigheder.
- at fremme udveksling af bedste praksis inden for arbejdet med digitale færdigheder og job mellem erhvervslivet, uddannelsesudbydere og arbejdsmarkedets parter.
- at fremme social integration og fælles værdier gennem uddannelse og ikke-formel læring for at hjælpe og vejlede medlemsstaterne.
- en meddelelse om modernisering af de videregående uddannelser, hvori den præsenterer foranstaltninger på EU-plan, som skal tage hånd om de største udfordringer.
- en meddelelse om udvikling af skolerne og særlig god undervisning, hvori den tager hånd om det høje antal unge med utilstrækkelige grundlæggende færdigheder, ulighed på uddannelsesområdet og de nye kompetencekrav i vores samfund.
- fastlægge retningslinjer for at øge udbuddet af kvalitative og kvantitative oplysninger om, hvad kandidater fra videregående uddannelser og erhvervsuddannelser i EU giver sig i kast med, efter at de har færdiggjort deres uddannelse.
- at øge budgetrammen for ungdomsbeskæftigelsesinitiativet med yderligere 1 mia. EUR.

Princip nummer 11: Børnepasning og støtte til børn

a) Børn har ret til prismæssigt overkommelige pasningstilbud af høj kvalitet.

b) Børn har ret til beskyttelse mod fattigdom. Børn fra socialt dårlige kår har ret til særlige foranstaltninger til fremme af lige muligheder.

(I det følgende fokuseres primært på princip 11a, som er den del, der har størst relevans for DLI's arbejde).

Anvendelsesområde for princip nummer 11

I søjlens princip 11a slås det fast, at alle børn har ret til dagtilbud af høj kvalitet, det vil sige enhver form for reguleret ordning, hvor børn lige fra fødslen til den skolepligtige alder modtager uddannelse og omsorg. Der kan være tale om dagpleje ved et center eller hos en familie, privat og offentlig finansiering samt førskoleundervisning.

Der lægges i søjlen vægt på de kvalitetsmæssige aspekter ved dagtilbud med hensyn til adgang, arbejdsstyrke, læseplaner, overvågning, evaluering og styring. Alment tilgængelige dagtilbud af høj kvalitet gavner alle børn, navnlig børn fra socialt dårlige kår.

Derudover giver princip 11b ugunstigt stillede børn (børn af migranter og tilhørende etniske mindretal, børn med særlige behov eller handicap mv.) ret til særlige foranstaltninger – dvs. intensiveret og målrettet hjælp –

for at sikre, at de får lige adgang til sociale rettigheder.

Kommissionens forslag til gennemførelse af princip nummer 11

a) Hvad medlemsstaterne og arbejdsmarkedets parter kan gøre

Medlemsstaterne har ansvaret for undervisningsindholdet og tilrettelæggelsen af uddannelsessystemet, og de opfordres til at gennemføre søjlens bestemmelser i disse sammenhænge. Dette bør de navnlig gøre ved at sikre et øget udbud af dagtilbuds- og pasningsfaciliteter og ved at iværksætte foranstaltninger, som fremmer lige muligheder. Der kan udformes nationale strategier for børns deltagelse med det mål at øge bevidstheden om, hvordan børn kan inddrages i alle de foranstaltninger og beslutninger, som vedrører dem.

På nationalt plan kan arbejdsmarkedets parter understøtte gennemførelsen af søjlen ved at indsamle og udveksle god praksis i hele EU. Takket være inddragelsen af arbejdsmarkedets parter i spørgsmål, der vedrører balancen mellem arbejdsliv og privatliv, og i kraft af parternes ansvar for sociale sikringsordninger i en række lande, findes der mange virksomheder, som tilskynder til eller endda selv tilbyder børnepasning for deres eget personale. Således spiller arbejdsmarkedets parter en central rolle med hensyn til at udpege og udveksle eksempler på god praksis.

På EU-plan skal arbejdsmarkedets parter konsulteres om mulige initiativer og de kan indgå aftaler, der efter deres anmodning kan iværksættes på EU-niveau i henhold til artikel 155 i TEUF.

b) Hvad Kommissionen planlægger at gøre

Kommissionen har/vil i 2017 fremsætte forslag om:

- lovgivningsmæssige foranstaltninger, som skal fremme udbredelsen af forældreorlov blandt både kvinder og mænd, introducere fædreorlov og omsorgsorlov samt øge brugen af fleksible arbejdsordninger. Desuden skal foranstaltningerne sikre bedre faciliteter til børnepasning og anden pasning samt fjerne negative økonomiske incitament, der afholder sekundære forsørgere – ofte kvinder – fra at træde ind på arbejdsmarkedet.
- en gennemgang af gennemførelsen af Kommissionens henstilling 2008/867/EF om aktiv integration af mennesker, som er udstødt fra arbejdsmarkedet, og af Kommissionens henstilling 2013/112/EU: Investering i børn: Hvordan man bryder den onde cirkel for de socialt udsatte.
- støtte til medlemsstaterne til at etablere fælles rammer for dagtilbud af høj kvalitet – best practice.
- en forberedende foranstaltning vedrørende en børnegaranti på baggrund af et forslag fra Europa-Parlamentet. Formålet er at afklare idéen om en sådan garantis potentiale til at bidrage til det overordnede mål om at bekæmpe fattigdom blandt børn.

Positioner hos relevante aktører²

ETUCE

ETUCE bifalder forslaget til en social søjle og glæder sig over den længe ventede tilbagevenden af den sociale dimension til det europæiske arbejde. Denne indsats bør dog udvikles med deltagelse af arbejdsmarkedets parter på alle niveauer. Ligeledes bør indsatsen drives af en politisk vilje og integrerede retlige mekanismer, der sikrer, at søjlen fuldt ud kommer til at fungere.

ETUCE støtter fuldt ud de principper og rettigheder, der foreslås i den sociale søjle, herunder retten til inkluderende kvalitetsuddannelse, uddannelse og livslang læring for alle, lige muligheder, ligestilling og social dialog. Men samtidig advarer ETUCE om, at søjlens erklærede mål står over for udfordringer i deres leverance og udtrykker bekymring over den synlige svaghed i de mekanismer, der er etableret for at forpligte EU-regeringerne til at opretholde de rettigheder og principper, som de tilslutter sig.

ETUCE mener med andre ord ikke, at sociale rettigheder er valgfrie og stoler på, at de europæiske institutioner deler dette princip.

ETUCE opfordrer Europa-Kommissionen til at udvide omfanget og ændringerne, som søjlen indfører på uddannelsesområdet, ved at opfordre medlemsstaterne til at beskytte og øge de offentlige investeringer, der er afsat til uddannelse.

Mens bekræftelsen af de rettigheder og principper, der er omfattet af søjlen, er et velkomment symbol på fremskridt, frygter ETUCE, at det nuværende forslag mangler den styrke, som det kræves for at komme helt og effektivt ud af forhandlingsprocessen. Den sociale søjle er ifølge ETUCE stadig i sin barndom. Dens endelige form vil blive drøftet og ændret af mange interessenter, inden den kan træde i kraft - forudsat at denne endelige version af søjlen vedtages af Europa-Parlamentet og Rådet gennem processen med interinstitutionel proklamation.

Derfor både forventer og advarer ETUCE mod forsøg, der tager sigte på at nedbryde indholdet af den sociale søjle. Skulle disse bestræbelser lykkes, ville vi stå tilbage med en vagt formuleret hul søjle og uopfyldte løfter. Dette vil ifølge ETUCE være katastrofalt, ikke kun for det europæiske projekts troværdighed, men også for borgernes levestandard og arbejdsvilkår.

LO, FTF og AC

Fagbevægelsen hilser initiativet velkomment og roser store dele af Kommissionens udspil. Organisationerne anerkender, at der kan være et behov for at øge den sociale konvergens inden for Eurozonen, men udtrykker

² <http://www.ft.dk/samling/20161/almindel/BEU/bilag/305/1782042.pdf>

samtidig bekymring for den opdeling mellem eurolande og ikke-eurolande, som søjlen kan medføre. Fagbevægelsen bakker derfor op om muligheden for, at alle medlemslande kan tilslutte sig søjlen, men vil endnu ikke tage stilling til, hvorvidt Danmark skal tilslutte sig.

Organisationerne er naturligvis særligt opmærksomme på, at eventuelle politiske tiltag i forbindelse med den sociale søjle ikke tilsidesætter overenskomstvilkår, hvorfor disse tiltag skal kunne aftaleimplementeres. Det er afgørende, at den sociale søjle understøtter den i Lissabontraktaten fastsatte kompetencefordeling herunder ikke mindst de nationale arbejdsmarkedsmodellers forskelligartede karakter samt arbejdsmarkedets parters autonomi. På den baggrund kan fagbevægelsen overordnet godt støtte op om den sociale søjle, som fremhæves som et vigtigt initiativ til at øge den sociale konvergens og bl.a. bekæmpe social dumping.

[Dansk Arbejdsgiverforening \(DA\)](#)

Den sociale søjle vil ifølge DA's analyser ikke skabe den fornødne vækst. Tværtimod vil forslaget ifølge DA kunne danne baggrund for yderligere tung regulering og derved virke bremsende for jobskabelsen og virksomhedernes konkurrencevilkår.

DA vurderer desuden, at Europa-Kommissionens forslag griber direkte ind i kerneemner i den danske model som f.eks. arbejdsmarkedspensioner. DA finder ikke, at søjleforslaget respekterer den kompetencefordeling, der er aftalt i EU-traktaterne. Dernæst ser DA søjlen for sociale rettigheder som en reference- og fortolkningsramme for nye europæiske reguleringstiltag, som vil kunne danne grundlag for enten nye EU-regler eller revision af eksisterende direktiver.

DA mener ydermere, at timingen er problematisk, idet der ikke samtidig er skabt enighed mellem medlemslandene om en styrkelse af det økonomiske samarbejde. Risikoen er, at Europa-Kommissionen med deres forslag utilsigtet spænder ben for vækst og jobskabelse og i stedet cementerer strukturer på arbejdsmarkedet, der gør det endnu mere lukket og ufleksibelt.

Derfor kan DA ikke støtte Europa-Kommissionens forslag i sin nuværende tilgang og aktuelle indhold.

[Kommunernes Landsforening \(KL\)](#)

KL konstaterer med tilfredshed, at den sociale søjle ikke udgør en juridisk bindende retsakt for medlemslandene og opfordrer regeringen til at arbejde for, at det forbliver sådan.

KL finder, at dele af de 20 principper i Kommissionens henstilling ikke respekterer den nuværende kompetencefordeling mellem nationalt og EU-niveau. I relation til nærhedsprincippet er det KL's opfattelse, at EU-Kommissionen på denne side lægger op til en proces, hvor "søjlen skal tjene som en ledetråd for en proces, der skal føre til en fornyet socialøkonomisk konvergens, samt befordre reformer på nationalt plan" - altså fokus på benchmarking og læring af bedste praksis. Dette betegnes som positivt.

KL mener, at principperne bør tilgodese både arbejdsgiver og arbejdstager, og udgøre fælles retningsgivende EU-mål og "best practice"/benchmarks, som landene politisk forpligter sig til at arbejde hen imod under hensyntagen til nationale forhold. I relation til finansiering bemærker KL, at Kommissionen i ringe grad har forholdt sig

til økonomien bag initiativerne i søjlen. Ifølge KL kan de 20 principper alle komme til at medføre en økonomisk byrde for alle medlemsstaterne på alle forvaltningsniveauer. Den danske regering bør derfor arbejde på at sikre, at Danmark får tildelt midler gennem fx EU's Socialfond og andre relevante EU-fonde til at finansiere nationale tiltag i forhold til de 20 principper.

[Den danske regering](#)

Der må ikke skabes forventninger om løsninger fra Bruxelles på områder, hvor ansvaret for at handle først og fremmest ligger hos medlemslandene. Det er således afgørende for regeringen, at det i de videre forhandlinger fastholdes, at søjlen ikke flytter på den eksisterende kompetencefordeling mellem EU-Kommissionen og landene, ligesom nærhedsprincippet skal overholdes. Ligeledes skal hensynet til medlemslandenes forskellige nationale arbejdsmarkeds- og velfærdsmodeller og arbejdsmarkedets parter fuldt ud respekteres i de videre forhandlinger.

Regeringen er af den opfattelse, at sund og stabilitetsorienteret økonomisk politik, som sikrer høj beskæftigelse, er det bedste grundlag for at varetage sociale hensyn. Regeringen vil derfor arbejde for, at søjlen kobles med behovet for løbende nationale reformer og ansvarlig økonomisk politik.

Regeringen ønsker et socialt ansvarligt Europa, der stiler mod inklusiv vækst. EU kan være med til at sætte de overordnede rammer for, men må ikke styre detaljerne på beskæftigelses- og socialområdet.

Regeringen vil arbejde for, at den sociale søjle skal være åben på ligeværdige vilkår, men ikke obligatorisk, for ikke-eurolande.

Regeringen vil indgå aktivt i forhandlingerne for at påvirke dem med danske synspunkter. Når den endelige søjle foreligger, skal der tages stilling til eventuel dansk deltagelse.